

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204462

UNIVERSAL
LIBRARY

Osmania University Library

Call No.....T....81:6... ..R.1 6 M.....

Name of Book ... మన ప్రభుత్వం

Name of Author...జి.ఎ.ఆర్.కె.ఎస్.ఎస్.

Name of Book ... మన చరిత్ర

Name of Author.....

మా తృపూజ

ఆంధ్రరత్నము :
దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్య
గారి జ్ఞాపకార్థము

*

ప్రకాశకులు :
రామ్ జేన్స్ అండ్ కంపెనీ,
13. తింబుచెట్టి పేథి,
మద్రాసు.

వెల ౦-౪-౦

ప్రథమ ముద్రణము

౧౯౩౨

పియర్లెస్ ముద్రణాలయము

మద్రాసు.

ఆరాధకులు—

గునుమములు.

రాయప్రోలు సుబ్బరావు

జన్మభూమి.
ఆంధ్రమాత.

అబ్బూరి రామకృష్ణారావు

, స్వచ్ఛంద ప్రయోజనము.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

ముఖలింగము.
కొండవీటిపాగమబ్బులు.

దువ్వూరి రామిరెడ్డి

నై వేద్యము.
సేవ.

పులిపండా అప్పలస్వామి

పద్మనాభము.
సత్యాగ్రహము.

కవికొండల వేంకటరావు

ఉయ్యాలా! దంబాలా!
జాతీయ గీతిక.

తురగా వేంకటరామయ్య

నాజన్మభూమి.
దొరపు నీ నయ్యెదవురా!

బసవరాజు వేంకట అప్పారావు

మాగాంధీ.

వేంకట పార్వతీశ్వర కవులు

దుందుభిధ్వానము.

*

మాతృ పూజా ధ్యాన తత్పర
మతి బవిత్ర స్నాతు డపు నై
విశ్వమందిర పుణ్య భూమికి
నెడలి రావోయి !

*

జన్మభూమి

ఏదేశ మేగినా ఎందుఁగాలిశిన

ఏపీఠ మెక్కినా యెవరెదు రయిన
పొగడరా సీతల్లి భూమి భారతిని
నిలుపరా సజాతి నిండు గర్వమ్ము

లేదురా యిటువంటి భూదేవి యెందు
లేరురా మనవంటి ధీరు లింకెందు.

ఏ పూర్వపుణ్యమో ఏ యోగబలమో
జనియించినాడీ నీ స్వర్గలోకమున

ఏ మంచిపూర్వులకై బ్రేమించినావో !
నిను మోచె సీతల్లి కనకగర్భమున
సూర్యుని వెలుతురు , సోమ సందాక
ఓడల జెండాలు ఆమె సందాక

నరుడు ప్రాణాలతో నడుచు సందాక
అందాక గల యీ యనంత భూతల్లిని
మనభూమివంటి కమ్మని భూమిలేదు.
తమతపస్సులు ఋషుల్ ధారఁబోయంగ

మా త్పూజ

చండవీర్యము శూరచంద్రు లర్పింప
రాగదుగ్ధము భక్త రాజులీ యంగ
భానసూత్రము కవిబాంధవు లల్ల
దిక్కుల కెగడన్న తేజంబు వెలుగ

జగముల నూగించు మగతనం బెగయ
రాలుపూవులు సేయు రాగాలు సగ
సౌందర్య మెగబోయు సాహిత్య మొప్ప
వెలిగిన దీ దివ్య విశ్వంబు పుత్ర
దీపించె నీ పుణ్య దేశంబు పుత్ర

అవమాన మేలరా! అనుమాన మేల
భరతపుత్రుడ నంచు భక్తితో బుక!

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

ఆంధ్రమాత

శ్రీ లింపొందగ యాన దాంధ్రజనమాతృష్టాతలీ నూత్న తే
 జోలీలామృతమాని, దద్బలనకాత్సుక్యంబునక తానకో
 ద్వేలప్రాక్తనకీర్తిగతిముల నధిం గాను నీ పుత్రపు
 త్రీణోకమ్ముని కేమి చెల్పెదవు సందేశంబు నాధావనీ!
 ఆకాశాతుకపూర్ణచంద్రికంబుపూయకదుగ్ధి నాచ్ఛాదమా
 కాశముక విడిచివేసి, నూతనకళోత్కృష్టా ప్తిమై మాతృపూ
 జశోభో దయివారు సగుభదినోత్సాహంబు నీయించి, నీ
 యాశీర్వాదము లిస్తుపుత్రులకునంబా! యాంధ్రదేవీమణి!
 పేటల్ దేరెడు కాంతిపూరముల నుద్గీర్ణించు ముత్యాల ము
 ప్పేటల్ వోలె ద్వదీయకంఠమున శోభింపుల్ నిగాడించు, చే
 నాటక జీవనరోషణల్ గెలిచి కృష్ణాగౌతమిభద్రలక
 గాటంపుం దమిద్రదాల్చువార మిదె కాంక్షాక్షీరమాంధ్రధావనీ !
 ఆచాళుక్యనృపాలరత్నముల వియ్యసస్థునిది, శ్రీకాకుళ
 వ్వాచక్రకేసులలాలనల్ నడసి, కృష్ణప్రాజ్యసామాజ్యపీ
 తీచంచజ్జయకన్యతో సరసగోష్ఠిక ప్రోద్బవోంబుచ్చు నీ
 ప్రాచీనాభ్యుదయమ్ము నెన్నెదరు గర్విస్ఫుర్తితల్లి! సుతుల్.
 ఉద్యమోహనమై, కుమారజనగర్వోద్రేకమై, యూత్తిలిం
 గోద్యానాప్తమసూదయమ్ముగు సవినోత్సాహపుక వేళ, నా

మా తృతూ జ

విద్యారణ్యయుగంధరాదుల యశోవిర్యమ్ములగ్గించు, చీ
విద్యాన్నాతకు లాసఁజేసెదరు, దేవీ ! సంప్రసాదింపవే.

జారినదేశగౌరవముఁ బక్కనదిద్ది, మహాంధ్రమావలీ
భారము జ్ఞానునీయముగఁ బాలనఁజేసి సమాన రాష్ట్రముల్
కూరిమినాసఁజేయ, జెలుగు బుడమిఁ గయిసేయరయ్య, దీ
తొరతి నాంధ్రపుత్రులు! జగజ్జనధర్మమే దృష్టినిల్పుచుఁ.

ఉల్లాసమ్మున మాతృసేవ పలుపై నుట్టుతలూగంగ నా
పల్లీపక్కఁబడిగ్గిగంతరి శలీ పర్యంతవేంగీభువిఁ,
జల్లుండాంధ్రమహాద్యమప్రథమపూజాపుష్పముల్పేమపుం
ద్రొళ్ళంగట్టుఁడు యావదాంధ్రజనసంతానమ్ము నాపై హితుల్.

రణరక్తబంధురారుణనైన ఖగ్గతి

క్కన కత్తికడిగిన కదవభూమి

అన్యుతాక్షరవికాస మయిన యా సుకవి పో

తనలేఖని ప్రశాంతిగనిన చోటు

భాషాకుమారి కబ్రపు బెడ్లయిల్లైన

కృష్ణరాజ్యము వెలింగిన తలమ్ము

నానావిదేశనాకాసిక విపులాశ్ర

యంబైన రేవు రూపఱిన తావు

మా తృపూజ

పాడయి శిలావశిష్టమై ప్రాప్తకాల
మనుభవించుచు, నుండియు నక్కటకట
బ్రతికిచెడ్డ యాంధ్రుల పూర్వవైభవంబు
చాటుజిని నాలకింపుడు శాంతమతులు!

కలదాంధ్రోద్యమ నల్ల కాకుసును రేఖామాలికా కాంతి తుం
దిలశోభాంకురపుంజముల్ భరతచూత్మస్ఫీతచూడామణీ!
కలితచ్ఛాయ లనందగింపఁగల భాగ్యంబింక, నీసాంగమం
గళకళ్యాణముఁ బాపం బుత్రికలె వేడ్క వత్తురానాటికిఁ.
సంతోషింపఁగదన్తు! యాంధ్రజననీ! సారస్వతస్నాన వి
శ్రాంతిప్రీతుల, నీనుపుత్రకుల, దీక్షాబద్ధులంజూచి ని
శ్చింతన్ సోదరులార! భూజననిఁ బూజంపుండు బ్రహ్మార్పణో
ఏంతవ్యక్తి మనోబలమృచదధాస్తంచున్ ఋషుల్ పల్కఁగన్.

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

స్వచ్ఛంద ప్రయాణము

దివ్యయువతుల సంభాషణము

సానుమతి

విడివడుటోర్వజ్ఞాని సవినయఃప్రణయమ్మ లక్ష్మి శ్రో
పుడుల పరస్పరప్రణయమోహనమౌ నలలాదడంగి వి
చ్చెడుకమలమ్మువోలె నదె! చేరువఁగోచెడు నేలఁజూడు మ
ప్పుడమి విశుద్ధతా భరతపుత్రులగాంచినతల్లి నెచ్చెలీ!

చాడనిపాఠజాతసుమనల్లరులగ దగిలిగొనుకొన్న మీ
నాడలనాకవీధికలు వాడినపూవులవోలె శోభలక
గీతనె, భారతీయపృథివీస్థలసంతయుఁ బ్రాణి నేను తూ
గాను నసంతరోచిరుదయమ్ముల నిచ్చులఁబాడఁగోకిలల్?
వీచీనాదములుందురాగములు పుష్పింపఁగ స్వచ్ఛంద శో
భాచిహ్నుంబులు వింతలై నయననిర్వాణమ్మ సందించుచున్
లేచెన్ మంటలవోలె నెల్లాడల; పల్లీపట్టణమ్ముల్ ప్రభా
భౌదిత్యమ్ముల వెల్వరించెడు సహస్రల్ జూడు మాయస్తతీ!
మధుర

జూహ్నాపేసేచనమున స్వచ్ఛమ్ములైన
జీవనముల హిమాలయశిఖరినీడఁ

మా తృపూజ

గడపునా నాగరికుల కేర్పక చెయ్యి
పావనములగు జాతీయశాంధ్య చతులు !

ఏనిబిడాటపీసలుల, నేగుహలందు నెఱుంగిరాని యే
మకానులపర్ణశాలల నిమగ్నతమై యెరుగియుండెనో
యీననకావ్యశోభ! సొలియించిన స్వేచ్ఛల కీడ్చువాహినుల్
వీనులకింపుగాగ వినిపింపగ పాటల నెప్పునేర్చెనో ?

సానుమని

భానుడుపుట్టియ స్తగిరిపై నిమగ్నచె, సుధాకరుండు మం
దానిలుఁ బాలవెన్నెలలయందు పరిగించిన నెడ; గభీర గం
గానదీతగిర్భమున గానమునోలె నడంగి యుండె వి
జ్ఞానము లోకమందూ, గగనప్రభ చేడనొకటి మబ్బులన్.

పూయనిపూవులందడగు పుష్పాడిగీతని, సందెచీకటుల్
మూయనివేళ శ్యామలసభోనిఁగి మందలి కానరాని శా
రాయువదీప్తులట్టులు సరస్వతీమిన్నకయుండె, నాతికా
లాయతిచించుకొంచు కవితార్ద్రమునై చనుచెంచెకీతముల్.

ఆనందమున నైక్యమై యపుడు బృందావ్యుల్లాసె, వి
జ్ఞాన మైలైడనలువెట్టటమైనై ప్తవివ్యవిద్యాగమల్
గానమ్మువ్వెదజల్లి, గాఢునికిగిం గాతరసగవానిలై
యేనోముల్పచించియునురొకొ డేవీ ! యీశుగ్రచాన్త్రితే.

మా తృప్తా జ

క. వీరవ్రతకంకణు లని

వారులు గీతాకుమారవరు లీశ్వరు లీ

భారతపుత్రకు లే, హిం

దూరమ తలఁచాల్పడగు మణులు నయవేత్తల్.

చేసినరాజకృత్యములు సింధుపడితలులందు నెన్నఁ
మాసియునేటికిఁ స్మరణమాత్రన సంగరలక్ష్మీకందఱు
దోసికులొగ్గఁజేయు కొలచుల్లల; నా విజయప్రబోధ వి
ద్యామతులున్న వాసములు నల్లవివో! హిమవంతుచేరువల్.

గీ. నర్మదాశుభ్ర వీచీకణమ్ములగు

నిండియుగమ స్వేచ్ఛాపుంధ్రీమతల్లి

ఋషులనోటఁబాడిన స్వనూత్నస్తవములు

గాలి నడగిన ణోకిలగాన మ్ము.

ఈవిమలప్రదేశమున నెందరుపాదగలేదు లోకలీ

లావిద్యులై ప్రబోధసరళమ్ముగ పాటల, జన్మభూమికిఁ

సేవకులై మఱెందరు రిచింపగ లే దెదింపరాని తే

జోవిభవమ్ముచే ప్రజలదొప్పులయగ దనురాగబాధముల్.

అల్లదె! యాంధ్రభూమి! సమరావనులక జయశంఖమెత్తు రా

ట్లల్లజలంఘన గల్గిన స్వతంత్రులువోయెడునేల; శేముషీ

మా తృప్తా జ

పల్లవితమ్ములౌ సరళభావములగు దొకక్రొత్త రీతిగా
నల్లిననీను భారతమహానామముదలి జీవగీతులన్.

గీ. చెదువు లాధాన్యమైన శేషమ్ముతోడ
శారుషమ్ముత యైన విద్వత్తుతోడ
నాహితీన్నేహితులగు రాజద్రములు
సొతతి కనాధ్యమనెడు విచారమేల?

మధురిక

వెనురుల వేడియూచుపులు పిట్టలొనర్చుకుఱూరవములున్
గడసి మహానిలమ్మున నెకానొకమేళననొంది యేకమై
పొడిలెడునస్ఫుటచరనము నోలె క్రమమ్ముగఁ బ్రాకునిమహా
భ్యుదయము లానరించిని విభూతి యనన్యమనోజ్ఞమంగనా!
సానుమతి

పూచియుపూయకున్న సుమముల్బుడిగాడ్పులవిచ్చుపోల్కి, స్వే
చ్ఛాచలనమ్ములందా నవశమ్ముగులేతమనమ్ముతోడ చె
ల్లించెదరైన సాధనములన్ దమకమ్మున చక్కఁబెట్టుకొఁ
జూచెదరిప్పు పోయిన యశోవిమలాంకము లాసఁ జేయుచున్..

గీ. వెన్నెలలురాలు నడుగుమోపివక్షణబ
నయనముల విషాదములకు నవ్వలొలయు
నామెచనుదెంచె నుదయలక్ష్మీమతల్లి
పూలపేటిక కుడిభుజమ్మునఁదగిల్చి.

అబ్బూరిరామకృష్ణారావు.

ముఖలింగము

దేవనూతృకలు వర్ణిత హేమకేదార

ఖండప ణ్యము లిందు పండెనేమొ

శైలుగు కళింగ రాజుల గుండెనెత్తురుల్

గడగి రఝాదీక్ష కదలెనేమొ

శ్రీగంధ కస్తూరి కాగురుద్రవ్యమ్ము

లిట దిగంతముల వాసిం చెనేమొ

శూరగంగైకొండ చోడుతో నీచోటు

వియ్యాలబిగువులు బిగిసెనేమొ

దక్షవాటిపురీ కవిరాక్షసుండు

ప్రళయవహ్ని శిఖాఘామ పటల మమ్ముత

లిందు శైతల్య మొక వాక్కు నందు నిచట

బిట్టు మండించి శీతలింపించె నేమొ.

ఈచోట తొలినాడు ప్రాచీనతిముఖాబ్జ

మున నెఱ్ఱ కుంకుమబొట్టు దిద్ది

ఈనేలను కళింగ భూనాథశౌర్యాన

ల జ్వాలఘామనైల్యములు గృమ్మి

మా తృపూజ

ఈపవిత్రధర్మిని నోపి వైలింగరా

జ్యోత్రీసుధాప్రవర్షంబు గుణిసి

కడగి యిచ్చటి మంటిగడ్డలు సైశిమ్ము

నవహృగ్గేమదనాసనలు విదిర్చి

వేంగి విషవేళ చారుక్య విభులతోడ

మనసులో నన్నదమ్ములతనము కలిపి

మును పిచటి, తెల్లురానించుకొనియె శౌర్య

లీల నృపలీల యీముఖలింగభూమి.

గీ. ఆ దినాల నెంతటి నిశితానురాగ

మవు కళాశిల్పములను విద్యలను చూడ

పగటివేసాలకొరకు తూర్పారబట్టె

ప్రాణములను కళింగ గంగ్రాజువైరి.

చిటుత తరంగముల్ కలసి జీబులువారిన వంశధారలో

తరుముకువచ్చె తెల్లుల ప్రతాపశిఖల్ ముఖలింగనాథుక

న్నురిమిన నిప్పుకల్ మిషల నొక్కదినాన, కళింగగాంగు తే

లి రనిన నాల్గునేటి కప్రలే పొనుపడ్డవి తెన్ను నిప్పుకల్.

ముఖలింగప్రభురాజు ముద్దనవలాముక్కంటికొన్నిప్పుకల్

ముఖరీభూతవియత్సప్రభ మరితాంభోవంశధారాపయః

సఖశైతల్యముచేత చెమ్మగిలి దీక్షాసంగ్రహీతప్రతా
పఖరాంశుల్ కుదియించుకొన్న యవికానచ్చుకొమిసస్పృహచే.

ఇచటి నాగావశీప్రచురవస్తాంభస్త
రంగముల్ వంశధారాజలములు
తరగెత్తిన మహేంద్రతనయాసుపాశస్సు
లొకనానిగా పొంగి యుటకిపోయి
గాతమీకృష్ణవేణీతరింగములు శా
రాధ్వమ్ము నందు వైక్యము భజించి
గుల్లకమ్మజలాల గుబురుగోగుబురుతై
పెన్నతరంగముల్ పెరిగిపోయి

తెలుగునదులెల్ల పొంగెత్తి ప్రళయవారి
కెరలిపడి తెల్లునేల ముగించనిమ్ము
నేటితో, నస్వతంత్రతా నియతమైన
యీబ్రతుకు తెల్లువారు భరింపలేరు.

విశ్వనాథసత్యనారాయణ.

కొండవీటిపొగమబ్బులు

దగ్ధాంధ్రరాజ్యనిత్యవిఘాత ఘామమ్ము

వలెఁ గొండబురుజుల కెలనలేచి

బురుజుకొమ్ముల వీడి పోలేని రెడ్ల కీ

రితివోలెఁ బెనురాళ్ల నతుకులుపడి

రెడ్లకందావెన్న రేఁగు వంటింటి పె

న్నాగవోలె గుమురులై ముందుసాగి

ద్రాగ్ధావదాంధ్రస్వతంత్రతారమవోలెఁ

గొండ లంటీయంటకుండఁ బోయి

శ్యామలీభవ ద్రాసఘాసాదనార్థ

మొలయు వెల్లాపుల కదంబములుగ నిలిచి

కొండకొమ్ములులో గాఁచుకొన్న క్రొత్త

క్రొత్తపొగమబ్బు లలమె నీకొండకొసల.

ఒక రెడ్డి సభతీర్చియున్నకొండకు వాలు

కొసలతో ముత్యాల గొడుగుపట్టు

ఒక రెడ్డిమూర్తి పోలికతీరియున్న కొం

డకు కోసగా కిరీటమ్ము పెట్టు

మా తృతీయ

ఒక్కయంతఃపురవధూ తేప్రిక్షజను బురు

జన సన్న మేలిముసుంగు తొడుగు

ఒక తెల్లుబంటు తీవికి ముద్రగొనియున్న

మురుజుపజ్జ మహాసిహోలె వ్రేలు

ఈజగా పొగమబ్బులు రాజసేన

మఱచిపోలేవు రసధునీమహితమూర్తు

లేము లెక్కించుచుంటిమి యెన్ని నాళ్లు

చ నెనో అనివంద లేళ్లుగా చాచుకొంచు.

అస్మదగ్ధాతిథేయారబ్ధములు రెడ్ల

భువి వంటశాలల పొగ లటంచు

అచట శ్రీనాథకావ్యశ్రోతలగు మాకు

పఱచిన పందిళ్ల పఱపు లంచు

కొండకొమ్మల తీర్చికొని నిల్చియున్న యాం

ద్ర భటాశీరగంధా లటంచు

ఉత్సవాగతజన మ్రోగి పోగొండకొ

మ్మలదొంగి కనురెడ్ల ముగుద లనుచు

మున్ను గుఱ్ఱాల దూకించుకొన్న చోట

నడుగుడుగునందు పాతంబులైన మాకు

మా తల్లి పూజ

నప్పుడప్పుడు తలలెత్తి నంత కొండ
 కొసలనుబ్బలు పొరపెట్టి విసరులాడు.
 ఒకసారి వలిపమ్మ చికిలిముత్యాల యం
 చుల వోలిక నుపత్యకల చరించు
 ఒకసారి జఘనభాగోపరిస్రస్త చే
 ల విధాన గిరి మొదళ్లఁ బడిపోవు
 ఒకసారి గిరిలక్ష్మి మొకముపై మొగలి పు
 ప్పొల్లఁదుకొన్నట్లు చెల్లఁగెను
 ఒకసారి స్వేదబిందుకములు రత్యంత
 వేళాకుచావృత్తి విస్తరించు
 చిటుత పొగమబ్బు లీకొండసీమ పలుచఁ
 బడి, విశేగమై, ధూతమై, తడిసి, రాచ
 సిరి యుడిగిపోయినట్టి యీ శిథిల దుగ్గ
 లక్ష్మి కొనఁగూర్చు వెట్టి యలంకృతులను.
 అధిరూఢకుం డినేతాత్మజ మును స్య
 దన గరుత్మన్మండ తద్వజమ్ము
 గజపతి ప్రౌఢోగ్ర కరిఘటా శుంఠా వి
 ధూతాంబు నిచయబిందూత్కరంబు

మ త్పూ జ

రెడ్లకీర్తి పతాక శ్రీనాథకవికావ్య
 మాతహంసాధినాథుని గరుత్తు
 అలకసవాపాత్రు నంటి రాజినకృష్ణ
 రాయ బాహుగ్రజాగ్రన్మహాగ్ని
 ఒకటొకటి గాఁగ స్మృతి తెచ్చుచున్న వన్ని
 చిఱుత లీ పొగమబ్బులు చిందులాడి
 కొండవీటి ప్రాగోటపై కొమ్ములందు
 నవ్యవక్షేందిరా ధురంధరనిరూఢి.

నిప్పలు చూడ మన్నీ టుక్కలప్రౌఢ
 పాత్రులు బురుజుల పైన లేరు
 ఈటెలగ్రుమ్మ శౌర్యేందిరా పుంమూర్తు
 లైన రెడ్లకోటపైన లేరు
 గుండెలకత్తుల గ్రుమ్మ రాయల రాచ
 యేనికగున్న లీపైన లేరు
 అడుగడ్డునకుఁ బ్రాణ మాహుతి గొనఁగ ద్వాః
 స్థాన రక్షక భటులైన లేరు
 ఓసి పొగమబ్బులార ! రండ్లోసి రండు
 మీకు మాకిష్టమే యిష్టమాక లేక

మా తృతీయ

తిరుగవచ్చురాజులు కొల్వు తీర్చుచోట
నరుగవచ్చు రాక న్నెలున్నట్టిచోట.

ఎంతనిర్భయముగా సీపాగమబ్బలు
జెట్టిల బురుజుపై చిమ్మిరేగు
ఏలెక్క లేనట్లె యీ పాగమబ్బలు
మిరియాల తఖతుపై తఱిమిపోవు
ఇంతయడ్డకి లేకీ పాగమబ్బలు
తారాబురుజుమీఁద దాల్చువెట్టు
ఈమాత్ర మాత్ర లేక పాగమబ్బలు
కేళిశుద్ధాంతసాధాని జొచ్చు
పిచ్చిపాగమబ్బలార ! కోపించిరేని
చెడ్డవారుసుమీ ! మిమ్ము చించిరొమ్ము
తాచిచెఁడాడిపోదు రద్దంకిరెన్న
లేని హానమ్ము లడ్డంకిలేనిరెన్న.

ఇదుపుల విలిఖించిరేమొ నా ముక్తాక్ష
రములుగా దుర్గకుడ్యముల నెలసి
ఇచట స్రుగ్గులుపెట్టిరేమొ నాక్లుప్తము
క్తారేఖగా గిరిస్థలము మెలసి

మా తృతూ జ

ఇట వితాన మమర్చిరేమొ నామృదు మరు

చ్చలితమధ్యమై చదలఁ దీపు

ఇటకేళకుళివెట్టిరేమొ నా తుదల శీ

తలపృషత్పరిషించితములఁ గదలి

ప్రాతరనతిక్రమితయామ భానురోచి

రాసమాత్తధావశ్య మర్యాదమైన

లేత యీపొగమబ్బు పురాతనంబు

త్రవ్వచున్నది రెడ్ల యాంధ్రప్రళప్తి.

ఇవి రెడ్లరాజుల యెదలలో పూరించు

కోరానకోర్కెలు గుములుకట్టి

ఇవి తెల్లుబంటుల యిందుపగింజలై

నాత్మలు వీడ లే కరుగుదెంచి

ఇవియు శ్రీనాథుని యెఱ్ఱపగ్గడకావ్య

తకు రానిభావముల్ తరకగట్టి

లవచి తిప్పయసెట్టి వివిరత్న రాశిగా

మలచిన ప్రాణముల్ మగిడివచ్చి

కొండవీటి పొలాల్ వీడి కోనులేక

ఆశబలమున మగుడు ప్రీతాత్మల వలె

మా తృపూజ

సాదిది నీగిరికొమ్ముల చుట్టుపట్ల
నిట్టి పొగమబ్బులై భ్రమియించు గాక.

నాప్రాణములకును నీపొగమబ్బుల
కేమి సంబంధమో యేను గూడ
పొగమబ్బునై కొండ చిగురుకోసల మైన
బురుజులపైన కొమ్ములకు పైన
వ్రాలిపోనో మధ్య ప్రేలిపోనో నేల
రాలిపోనో గాలి తేలిపోనో
నాయూహ చక్రసుందరపరిభ్రమణమై
యీ పొగమబ్బుల నేవరించె
ఎన్ని పొగమబ్బులెఱిగిలే నేను మున్ను
తూర్పుకనుమలు విడుచు నిట్టూర్పులట్టి
విచటి యీ పొగమబ్బులే యెడదలోని
లలితము మదీయగీతి నేలా వెలార్చు!

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ.

నైవేద్యము

తల్లి, నీయుత్సవముఁ గాంచఁ దరలినార
 లనుఁగఁ దనయులు నై వేద్య హస్తలగుచు;
 ధన్యులెల్లరు నాత్మోచితంపుఁ గాన్క
 లర్పణము సేయవచ్చిరి; యందికొమ్ము.
 స్వర్ణ సుమముల నర్చన సలుపువారు
 భాగ్యవంతులు నీపాద పద్మములకు;
 ఏమి లేనట్టి భిక్షుకుండేని నేడు
 కంటిక్రొన్నిటి ముత్యాల కాన్కలిడును.
 పూజ్య లభములు, ధనికులు పుట్టుబీద
 లనెడి యెడలేక యెత్తిరి హరితులను;
 భక్తి పరవశులైన యాప్రజలగీతి
 దిక్కుదిక్కులయందుఁ బ్రతిధ్వనించు.
 అమ్మరో! నీదు మందిర ప్రాంగణమున
 మండుచున్నది కర్పూర ఖండగణము,
 త్యాగపరిశుద్ధ మగు నాత్మఁ దలఁగిపోవు
 కామమటు ధూనురేఖలు గడలుకొనఁగ.
 ప్రొద్దుపొడుపున నీ పాదపూజకొఱకు,
 కవిని, తెచ్చితి దోసిటఁగ న్నెపూలు;
 బలివిత్తర్దికనిరతంబు వెలుగు నటుల
 హృదయపు సుగంధదీప మర్పింతుఁ గొనుము

దువ్వూరి రామిరెడ్డి.

సేవ

మముగన్న భారతమాత మందిరమున

దివ్వెలై మన ముందామా,

వైడి

దివ్వెలై మన ముందామా.

పరమపావనితల్లి పాదపూజల వాసు

పువ్వులై మన ముందామా,

పొన్న

పువ్వులై మన ముందామా.

భారతీదేవి విపంచిక రవళించు

తంత్తులై మన ముందామా,

దివ్య

తంత్తులై మన ముందామా.

జన్మభూమిశౌర్య సౌరభ్యములు చల్లు

గీతలై మన ముందామా,

భావ

గీతలై మన ముందామా.

కదన వీరులచేతి ఖడ్గధారలొని

మెఱుపులై మన ముందామా,

కాటు

మెఱుపులై మన ముందామా.

దువ్వారి రామరెడ్డి.

పద్మనాభము

తెనుగు వీరుల విమలకీర్తిప్రభావ
మతుల విజయప్రతాప శౌర్యప్రశస్తి
పోయెనకట! నిర్మూలమై పోయె నిచట
లంచగొండుల కుటిల కల్పనము వలన
మాతృదేశ విద్రోహుల మాయవలన.

నిన్నిరీక్షప్రతాప సందీప్తి శాలి
పూసపాటి విజయరాను భూపమాలి
తొలగి చనెనట సూర్యమండలము దాటి
విపుల సామంత గణపరి వేష్టితుడయి.

వరదలై భూతమల మెడబంటిగాగ
శూరజన కంఠ నిగ్గతి శోభితమ్ము
పారె నీ పూతధాత్ర నిబ్బరము తొలగి
స్వర్గవాసులు రెప్పవాల్చుకయె కాంచ.

అవ్వ భారతస్వాతంత్ర్య హరణయోగ
వాసరము తొట నాంధ్రసర్వ స్వతంత్ర

మ త్ప త్ప జ

రాజ్యలక్ష్మీ పాశ్చాత్యుల ప్రాపుచేరే
నిచట; దైవయోగమునకు నెదురు కలదె!

ఆ నితాంత కఠోర దృశ్యావలోక
నమున సహజాద్భుతుల మానసము చెదర
కంటసీర్వెట్టి నిలువక కరగి పారు
నేటికిని నైత మీ గోస్తనీసవంతి.

భయద దాస్యవిశృంఖలా బంధితుడవు
ఓయి! జీవచ్ఛవాంధ్రుడా! ఒక్కమారు
బలుకని విమృత నింత కవోష్ణబాష్ప
మలినధార స్వాతంత్ర్య సంప్రాప్తి కొరకు.

పురిపండా అప్పలస్వామి.

దేశభక్తులు

చిరపరాధీన శృంఖలాచ్ఛేదమునకు
జీవితసుమాలె ధారవోసితిరి మీరు
కురియదే నేడు స్వర్గీయ కుసుమవృష్టి
శ్రీవిరాజిల్లు మీయోధ శిరము లందు.

బాధలే భాగ్యముగ నొజ్జిబట్టజాలు
భారతాశ్రమ తరుణ తాపసులు మీరు
ఏ నిరంకుశులేని బంధింప నిండు
నిగళముల త్రెంచుకొనెడు సైనికులు మీరు.

స్వార్థలవమేనిలేని మీ త్యాగ గరిమ
ప్రాకిపోయెను ఖండాంతరాల దాటి
ఇది స్వరాజ్య రమానవాభ్యుదయవేశ
వధమె నినదించే విజయదుందుభుల మ్రోత.

పురిపండా లిప్పలస్వామి.

ఉయ్యాలా! దంబాలా!

ఉయ్యాలా! దంబాలా! భారత నవజీవన బాలా!

పూరిత సత్యా గ్రహశీలా! పరిభవ దుఃఖిని పాచాంలా!

నీపురుడు - ఏనెలలో - వెన్నెలల - క్రొన్నెలలో

నీపుట్టు - వెచ్చోట - మిన్నేట - మున్నీట — ఉయ్యాలా...

తొలినాటి - వేదాలు - పులివోని - చనుబాలు

మఱునాటి - కావ్యాలు - కమ్మగు - జ్ఞనగూఢ్య ఉ...

శ్రీరామాయణకథలు - ఊకొన్న వాక్కుధలు

భారతగీతారతము - చందాయి యమృతము? ఉ...

బుద్ధుడు నీసంబుద్ధి - యవనులొకో నీకుద్ధి

మొగల్ మరాటుల్ చేబంతుల్ - రసపుత్రుల్ చేమంతుల్ ఉ...

పాశ్చాత్యమ్ మోహంధమ్ - ప్రాచీనమ్ ప్రియబంధమ్

ఆధ్యాత్మమ్ కళ్యాణమ్ - న్వాతంత్ర్యమ్ శతమానమ్ ఉ...

నీ మెట్టు నీలాలు - నీచుట్టు నీరాలు

జడదొట్టు తలగ్రబాలు - ఒడిగట్టు మగరాలు ఉ...

ముజ్జగపు దీవెనలు - ముప్పదికోటుల జనులు

జయజయవాద్యోన్నతులు - జేజేల హారతులు ఉ...

కవికొండల పేంకటరావు.

జాతీయ గీతిక

హిమగిరి శిఖరము - వింధ్యవనోదము

కన్యాకుమారి పదడిండ్లము

స్ఫురితము - భరితము - చలిశోల్లలితము

స్వాతంత్ర్యముచే - స్వాతంత్ర్యముచే

స్వాగతమనవోయ్, కని, పనివినవోయ్,

మనవోయ్, అనవోయ్, జయ్, జయ్, జయ్ !

జాహ్నవి, గౌతమి, కృష్ణ, పినాకిని,

కావేరి, నర్మద యమునా సింధులు

అహర్నిశాదులు - ఒకటేగానము

కలలో - అలలో - అద్వైతయానము

స్వాతంత్ర్యముకై - స్వాతంత్ర్యముకై

స్వాగతమనవోయ్, కని, పనివినవోయ్

మనవోయ్, అనవోయ్, జయ్, జయ్, జయ్.

గుజరాత్, వంగ, అంగ, మరాఠ్,

త్రిలింగ, తమ్మిళ, కళింగమీను జను

ల జరులు - అమరులు - అనామయులుగా

స్వాతంత్ర్యముహేయ్ ! స్వాతంత్ర్యముహేయ్ !

మా త్పి తూ జ

స్వాగతమనవోయ్, కని, పనివినవోయ్,
మనవోయ్, అనవోయ్, జయ్, జయ్, జయ్ !

నౌరోజ్ తిలకులు, లజప ద్దాసులు
దాని పథంబున, సలిగిన నొగిలిన

వెచ్చని నెత్తుటి దివిటీ వెలుగునె

స్వాతంత్ర్యంబదె ! - స్వాతంత్ర్యంబదె !

స్వాగతమనవోయ్, కని, పనివినవోయ్
మనవోయ్, అనవోయ్, జయ్, జయ్, జయ్ ;

ఇంగ్లండ్ డమెరిక, స్వీడన్, స్విట్జర్,
జపాను, జర్మని, కీచు, పరాసు,

అంబ విశ్వకళ కభివాదన మిడు

స్వాతంత్ర్యమురా, స్వాతంత్ర్యమురా

స్వాగతమనవోయ్, కని, పనివినవోయ్,
మనవోయ్, అనవోయ్, జయ్, జయ్, జయ్ !

కవికొండల వేంకటరావు.

నా జన్మభూమి

౧

నా జన్మభూమేదిరా

బాపుజీ!

నాముద్దు తో తేదిరా?

నాకోకిలమ్మేది, నాపూలమేడేది,

నారాచివీణేది, నావలపువాతేది.

కలలోని సిరులాయెరా

బాపుజీ

కారడవిపాలైతిరా!

౨

నాయెటి లంకేదిరా

బాపుజీ!

నాయాలమం దేదిరా!

నామేని పొంగేది, నామనసు పరుగేది

నాగస్వరమ్మేది, నాయేల వా తేది?

కాలమి పైపోయెరా

బాపుజీ

కన్నీరె యే రాయెరా!

మా తృపూజ

ఏనాటి కథలాయెరా?

బాపుజ్జ!

ఈజీవ మెటునిల్చెరా?

నాప్రేమ గెలిచేనా? నాతోట పూసేనా?

నావీణ మ్రోగేనా? నాపాట పాడేనా?

నాపాలిప్రభు వేడిరా?

బాపుజ్జ!

నాకృష్ణు డేమాయెరా?

తురగా వేంకటరామయ్య.

దొరపు నీ వయ్యెదవురా!

పరమశివుడే తండ్రీరా ! ఈ
ప్రకృతిసుందరి తల్లీరా !
పాడియావులు పంటపొలములు
భాగ్యములు రాజ్యములురా !

గున్నరా ఈ భరతభూమిని
తొలుకరించిన పుణ్యభూమిని
కరువులేనీ స్వర్గరాజ్యపు
దొరపు నీ వయ్యెదవురా !

కాలమే తలక్రిందుగానీ
కాలయముడే యేలుకోనీ
నీవు నీగోవులును శాశ్వత
జన్మలై యుండేరు గదరా !

దు...

పాడు సేలే లేదురా ! నీ
భావమే బీడాయెరా !
పరిమళించే తోట పెంచీ
పరమశివు నాడింపరా !

దు...

మా తృప్త

గాలివెలుగులు జూడరా ! మే
ఘాల వర్షము నడుగరా !
సూర్యచంద్రుల గమన లీలా
శోభలను దిలకింపరా !

దు...

ఏటి లంకల మేతమేసీ
పూతగిల్లిన జోడు గిత్తల
పైడి నాగటి కర్రలో జీ
వాల జీవిత ముండె నారా !

దు...

పైరులను గాచేటి సుందరి
ప్రకృతితో వెలిశేనురా ! ఆ
మేడలో వర్తించు రాణికి
కూడుగుడ్డలు దూర మగురా !

దు...

ఆలుమగలూ జోడు గూడ
అడుకొంటూ పాడుకొంటూ
జీవకాంతుల వెలుగు సస్య
శ్రీలలో విహరించె దరురా !

దు...

మా ర్క పూ జ

శుభద మగు 'రాత్నంపు' శ్రుతితో
సుందరీమణి పాడుచుంటే
పొంగుతూ ఆడేటి నిడ్డలే
భూము లన్నీ యేలెదరురా !

దు...

కత్తికలములు వ్రాలెరా ! నీ
కష్టమే గెలిచేనురా !
ప్రకృతిపురుషుల ప్రతినిధులు మీ
ప్రభుతయే నిత్యమ్మరా !

దున్నరా ఈ భరతభూమిని
తొలకరించిన పుణ్యభూమిని
కరువులేని స్వర్గరాజ్యపు
దొరపు నీవయ్యె దవురా !

తురగా వేంకటరామయ్య.

మా గాంధీ

కొల్లాయి గట్టితే నేమీ ?

మా గాంధీ,

కోమటై పుట్టితే నేమీ ?

వెన్నపూసా మనసు

కన్నతల్లి ప్రేమ

పండంటి మోముపై బ్రహ్మతేజస్సు ! కొ.

నాల్గు పరకల పిలక

నాట్యమాడే పిలక,

నాలూగూ వేదాల నాణ్యమెరిగిన పిలక ! కొ.

బోసి నో ద్విప్పితే

ముత్యాల తొలకతో,

చిరునవ్వు నవ్వితే వరహాల వన్నె ! కొ.

కొశీ కుడు తుత్రీయును

కాలేద బ్రహ్మముషి

నేను కోమటిబిడ్డకూడ బ్రహ్మముషాయె కొ.

కొల్లాయి గట్టితే నేమీ ?

మా గాంధీ,

కోమటై పుట్టితే నేమీ ?

బసవరాజు వేంకటప్పరావు.

దుందుభి ధ్వానము

చాటవే! — దుందుభి! — చాటవే! —

౧

చేదుపువ్వుఁ బంచదారకుఁ
జేరఁదీసి గ్రహించు నార్యుల
వాదములలో భేదభావము
లేదు లేనేలేదు లేదని—

చాటవే—

౨

దారుణక్రియలెన్ని చూపిన
నోరు పనియెడి మూలమంత్రము
గోరు ముద్దలఁజోడ నేర్చిన
భారతీయులు భయము పడరని—

చాటవే—

౩

నల్లమడుగులు నింపఁ గురిసెడి
బొల్లిమబ్బుల దుష్టఁగొట్టెడి
చల్లగాడ్పులు భరతభూముల
నెల్లదిక్కుల నల్లకొనె నని—

చాటవే—

౪

ప్రేమసింధు తరంగములలో
సామగానము వెడలె భారత

